

Bo Tryggt 05

Handbok för brottsförebyggande och trygghetsskapande
i bostäder och bostadsområden

BT05

Utarbetad vid enheten för forskning och utveckling
i samverkan med bygg- och bostadsföretag
och andra intressenter. Projektet är finansierat av
medverkande parter och med anslag från SBUF.

Förord

Boendemiljön är en viktig del av vår vardag. Den så kallade mängd-brottligheten som vi riskerar att möta i vardagen, utgör merparten av alla brott. Det kan handla om till exempel stöld ur bil, inbrott och skadegörelse. De flesta av dessa brott sker i anslutning till våra bostäder.

En viktig del av polisens arbete är att förebygga brott och öka tryggheten. Men polisens insatser är inte ensamma tillräckliga för att klara detta. Också många andra måste ta ett ansvar och göra sin insats. Det är i det sammanhanget vi ska se den rapport som utarbetades och publicerades under namnet Bo Tryggt 01.

Bo Tryggt 05 är en ny version utvecklad av Polismyndigheten i Stockholms län tillsammans med forskare från KTH och Chalmers. Man har tagit till vara erfarenheter från bygg- och bostadsföretags aktuella projekt. Ambitionen har varit att Bo Tryggt 05 ska vara lätt att använda och mer anpassad till olika skeden i planering, byggande och förvaltning.

Arbetet med att ta fram rapporten visar hur man genom samverkan mellan många kan dra nytta av varandras kunskaper och erfarenheter. Därigenom har man tillsammans och gemensamt bidragit till att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Jag vill särskilt tacka Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond och de personer, företag, organisationer och myndigheter som med stort engagemang tagit fram denna rapport

Stockholm den 25 maj 2005

Carin Götblad
Länspolismästare

**Utgiven juli 2005 av Polismyndigheten i Stockholms län,
Forsknings- och Utvecklingsenheten.**

"BO TRYGGT 05" finns på www.botryggt.se eller via
www.stockholm.polisen.se

Kontaktperson: Polisinspektör Anders Rydberg
Polismyndigheten i Stockholms län, 106 75 STOCKHOLM

Diarienummer AA-484-2036-2003 © 2005 Polismyndigheten i Stockholms län

Finansiärer

Projektet har finansierats av SBUF, JM Bostad, NCC, Skanska Nya Hem, PEAB, HSB Bostad AB, Familjebostäder, Fastighetsägarna Stockholm, SABO, Stockholmshem, Svenska Bostäder, ASSA AB, Dorma, Försäkringsbolagen, Hyresgästföreningen i Storstockholm, Kommunförbundet i Stockholms län, Polismyndigheten i Stockholms län och Stockholms Stadsbyggnadskontor.

Rättigheter och copyright

Handboken Bo Tryggt 05 © 2005 Polismyndigheten i Stockholms län, Projektgruppen för Bo Tryggt 05.

Godkännande ges till användaren att modifiera och bearbeta checklistorna C1 till C6. Vid sådant användande ska ursprungskällan anges i dokumentet enligt följande: Detta dokument är baserat på en checklista som återfinns i handboken Bo Tryggt 05, © 2005 Polisen i Stockholms län, Projektgruppen för Bo Tryggt 05.

Innehåll

- Förord
- Innehåll
- Läsanvisning

Anvisningar (upplägg & metod)

1. Teorier och principer
2. Brott och brottskostnader
3. Processer och skeden
4. Aktörer och parter
5. Samarbeta och jämka
6. Trygghetsvandra
7. Bygg upp kunskap

Bebyggelse (planering & utformning)

1. Gestalta förebyggande
2. Planutformning
3. Byggnadsutformning
4. Byggnaders skalskydd
5. Belysningsplanering
6. Förvaltningsplanering
7. Redovisning

Checklistor (program & kontroll)

1. Program
2. Planering
3. Utformning
4. Projektering
5. Produktion
6. Förvaltning

Bilagor

1. Medverkande
2. Begreppsförklaringar
3. Klassning av inbrottskydd
4. Dörr- och fönsterbeslagning
5. Allmänt och enskilt område
6. Utrymning
7. Riktlinjer för belysning

Projektgrupp för Bo Tryggt 05

Arkitekturskolan Chalmers	Björn Klarqvist, projektledare
Skolan för Arkitektur och Samhällsbyggnad, KTH	Eva Bergdahl Elena Siré
Polismyndigheten i Stockholms län Forsknings- och Utvecklingsenheten	Anders Rydberg, styrgruppsordförande Lennart Levander Ivan Erixon

Läsanvisning

Här följer en beskrivning av handboken Bo Tryggt 05; hur den tillkommit, hur den är uppbyggd, hur den kan användas och hur den kan utvecklas i framtiden.

Bakgrund

Handboken Bo Tryggt 01 utkom hösten 2001. Den har givits god spridning genom att Polismyndigheten i Stockholms län presenterat den för företag och myndigheter. Polisen har givit bort ett stort antal pärmar med materialet och lagt ut det på hemsidan. Bo Tryggt 01 har blivit en sorts de facto-standard för brottsförebyggande, inte bara i Stockholm utan i hela landet.

Ganska snart efter den första versionen gavs ut väcktes i referensgruppen frågan om att utveckla en ny och ännu bättre. Denna borde bli mer anpassad till användarnas arbetssituation samt på vissa punkter tydligare och kompletterad. Utvecklingsarbetet har pågått under år 2004 och våren 2005. Projektet har finansierats av Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond (SBUF) samt av företag, organisationer och myndigheter som ingår i referensgruppen. Mer om genomförandet se förordet och förteckningar över medverkande (bilaga 1). En lättämnen men bredare bild kan man få genom att läsa en skrift som Polismyndigheten i Stockholms län givit ut: Anders Rydberg & Björn Klarqvist, *Att säkra botrygghet – en sagolik berättelse om utveckling i en myndighet*, Stockholm 2003.

Syfte

Undersökningar visar att människor värderar trygghet mycket högt bland boendekvaliteter. Utformning, byggande och förvaltning av bostäder är dock en långdragen process där många personer och intressen medverkar. Trygghet ska hela tiden vägas mot många andra kvaliteter. Kostnader för dagens investeringar ska vägas mot långsiktiga driftskostnader. Kostnader ska vägas mot kvalitet. Vår uppfattning är att en boendekvalitet som trygghet mycket väl kan uppnås i bostadsområden utan att höja kostnaderna för investeringarna och utan att minska andra kvaliteter. Ökad trygghet bidrar till lägre driftskostnader och nöjdare kunder.

Arbetet har haft som en självklar utgångspunkt att brottslighet kan förebyggas. För att ett brott ska kunna äga rum krävs att tre faktorer är uppfyllda: en motiverad gärningsman, ett objekt eller offer samt tillfälle att begå brottet. Utifrån detta talar man om två olika slag av brottsförebyggande. Dels så kallad *social prevention*, det vill säga att påverka människor genom olika sociala åtgärder, dels *situationell prevention*, exempelvis att utforma och förvalta den byggda miljön på ett genomtänkt sätt. Bo Tryggt 05 handlar främst om det senare.

Manualen syftar dels till att bygga bort brott och dels till att bygga in trygghet i våra bostadsmiljöer. Syftet kan aldrig uppnås till 100 %. Genom att integrera brottsförebyggande och trygghetsskapande i våra bostadsmiljöer ökar dock boendekvaliteten utan att kostnaderna samtidigt ökar. Det underlättar om alla känner till de råd och synpunkter som förmedlas här. Hur det lyckas i praktiken hänger dock först och sist på den kreativitet och vilja som finns hos medverkande parter.

Dokumentet riktar sig till politiker, stadsplanerare, arkitekter, byggföretag, fastighetsförvaltare, poliser, boendeorganisationer och företag som på olika sätt kommer att arbeta med brottsförebyggande och

trygghetsskapande. Bo Tryggt 05 är också användbar för andra med intresse av att minska vardagsbrottsligheten samt att öka trygghet och trivsel, t.ex. lokala brottsförebyggande råd och samverkansgrupper mot brott.

Botrygghetens ABC

Denna handbok syftar till att underlätta arbetet för alla parter som deltar i arbetet med att förebygga brott och öka tryggheten i våra bostadsområden. Bo Tryggt 05 kommer på många ställen att betecknas med BT05.

Som framgår av innehållsförteckningen är handboken indelad i fyra delar.

- Anvisningar
- Bebyggelse
- Checklistor
- Bilagor

Del C, Checklistor, är underlaget för medverkande parter att överföra handbokens intentioner till den byggda miljön. Delen är indelad i sex skeden. Dessa återspeglar den tidsmässiga ordningen mellan skedena och i viss mån även processen från översiktliga och principiella planer till detaljerade och konkreta åtgärder.

1. Program
2. Planering
3. Utformning
4. Projektering
5. Produktion
6. Förvaltning

Varje skede inleds med en *faktaruta* om bakomliggande teorier och principer. Vidare finns en kort beskrivning av skedet, deltagande parter och förslag till hur arbetsprocessen i skedet går till. Därefter följer två sektioner med checklistor, dels *programpunkter* som är avsedda att användas när skedet startar och dels *kontrollpunkter* när skedet avslutas. Texterna innehåller det viktigaste för att deltagarna i skedet ska göra ett bra arbete.

Normalt finns det ingen anledning att läsa in del C. Inlärandet sker huvudsakligen genom användandet. Har man använt checklistor för ett skede förstår man hur de övriga ska användas.

Del A inleds med en beskrivning av de teorier handboken bygger på och principerna som utvecklats i anslutning till dem. Delen beskriver också tankarna bakom uppläggningsen av handboken och anvisningar för processer, parter och metoder.

Det är önskvärt att alla som ska använda Bo Tryggt 05 i projekt någon gång läser eller åtminstone ögnar igenom del A. En kort sammanfattning av principerna finns i inledningen till varje skede i del C. Däremot bör projektledare inom bostads- och byggföretag alltid vara pålästa. Detsamma gäller för den som utses att särskilt bevaka Bo Tryggt 05 inom företaget eller inom en projektgrupp.

Del B ger handledning på olika nivåer för hur man ska beakta frågor när man utformar den byggda miljön. Projektledare och ansvariga för frågor kring Bo Tryggt 05 bör vara väl inlästa på alla kapitel. I viss mån följer kapitelindelningen bostadssektorns arbetsskeden, del C, varför kapitlen med fördel kan läsas i samband med respektive skede.

Kapitlen i del B har också en koppling till skedenas yrkeskategorier. Förenklat bör planerare och arkitekter som arbetar med översikts- och detaljplaner kunna vad som står i B2 *Planutformning*, men även B5 *Belysningsplanering* och B7 *Redovisning*. Även specialkonsulter när det gäller trädgårds- och markplanering respektive belysningskonsulter bör vara väl insatta i dessa kapitel. Byggnadsingenjörer och husarkitekter har kunskapsfokus i kapitlet B3 *Byggnadsutformning*, men med kännedom om principerna i B4 *Byggnaders skalskydd*. Byggprojektörer och byggare bör fokusera på kapitel B4, men med kännedom om B3. Bostadsförvaltare bör, utöver kapitlet B5 *Förvaltningsplanering*, kunna lite av varje om de övriga kapitlen men särskilt B3 och B4.

Del D är material som innehåller kunskaper användbara för att ytterligare fördjupa arbetet med Bo Tryggt 05.

Framtiden

Om det är möjligt att finansiera avser vi att komplettera med ett mer utvecklat pedagogiskt material. Detta ska underlätta för användare att förstå och lära in handboken.

Steget är inte långt till möjligheten att handboken ska kunna användas för certifiering av bostäder och bostadsområden utifrån BT05-aspekter. Att införa certifiering är emellertid en komplex fråga som kräver en noggrann analys, diskussion och bedömning. Vidare krävs en organisation som har stor legitimitet och rimlig finansiering.

Av detta framgår att den version som läggs fram här har stora utvecklingsmöjligheter. Bara förhållandet att handboken nu kommer ut till användning bland företag, organisationer och myndigheter leder med säkerhet till att handboken utvecklas. Vi är därför tacksamma för förslag till förbättringar, som kan arbetas in i kommande versioner av Bo Tryggt 05.